

Från Kvinnouniversitetet i Umeå, juni 1982. Foto Inger Harnesk.

Från redaktionen

Detta nummer markerar slutet på vårt tredje utgivningsår och skiljer sig från tidigare nummer genom att vara 'temalöst'. Tanken bakom de tidigare numren har varit att presentera och ge en överblick över – ofta för första gången i Skandinavien – vad kvinnoforskning har inneburit inom ett visst ämnesområde. Vi har dock samtidigt strävat efter att ta in artiklar och föra en debatt som inte direkt rymts inom det aktuella temat. Ibland har man trots detta trots att det inte har varit någon idé att skicka in artiklar som inte direkt anknyt till tidskriftens temata. Detta bidrog till att vi i KVT nr 1:1982 framförde att vi ville ge fler möjlighet att skriva om sin forskning och vi uppmanade dem som hade idéer och uppslag till artiklar att höra av sig. Detta nummer är en produkt av dessa idéer och representerar ett brett spektrum av ämnes-

områden och problemställningar. Somliga har skrivit artiklar varav några finns här, andra har föreslagit områden som vi hittills försummat. Ett sådant område är feministteologi. Vi bad därför Catharina Halkes, en av feministteologins förgrundsgestalter, att bidra med en artikel.

Artiklarna är i stort sett mer deskriptiva än analytiska, mer empiriska än teoretiska, men likväl tar de oss med ut på en spännande resa. De för oss till skogar i nordvästra USA och till kåkstäder i Zambia, de för oss bakåt i tiden till 1600-talets Frankrike och till 1920- och 30-talets Sverige. Genom att gräva oss fram genom en mängd discipliner berikar vi vårt eget speciella fält och vi får, något som är ännu viktigare, en bättre förståelse för vår egen situation.

Det intåg som kvinnoforskningen gjort

på nästan alla områden blev tydligt på *Kvinnouniversitetet* i Umeå 9–13 juni i år. Kvinnouniversitetet, som var det första i Sverige, hade som tema Vetenskap – patriarkat – makt och besöktes av drygt 200 entusiastiska deltagare. En kort presentation av Kvinnouniversitetet finns i detta nummers krönika och vi kommer också att återkomma till detta i senare nummer. De mest intressanta och spännande idéerna på Kvinnouniversitetet kom fram i de olika arbetsgrupperna och vi hoppas att dessa embryon till idéer så småningom kommer att utvecklas till artiklar.

Vid utvärderingen av Kvinnouniversitetet framkom det vid ett flertal tillfällen att 'kvinnor och ekonomi' var ett område som förbisetts såväl i föreläsningarna som i diskussionerna. För närvarande pågår, vad vi vet, två forskningsprojekt i Sverige om kvinnor och ekonomi. Carin Holmquist och Elisabeth Sundin undersöker kvinnor som företagare och Gisèle Asplund forskar inom ett internationellt projekt om 'Women Corporate Managers'. Vi hoppas kunna återkomma till resultaten av dessa och andra projekt i ett senare nummer.

I Ingrid Millbourns artikel om 'Kreditkonst' i detta nummer tas emellertid problemet kvinnor och ekonomi upp ur en speciell synvinkel. Hon beskriver Kooperativa Förbundets budskap i bild och text till sina medlemmar under åren 1900–1940 och hur KFs kreditagitation riktades framför allt till kvinnor. Detta därför att det var kvinnorna som oftast skötte familjens ekonomi och inköp, men också därför att männen antogs kunna påverkas genom kvinnorna.

För feminister är alla erfarenhetsområden politiska och det betyder att vi, för att förstå kvinnors ställning i samhället, måste tränga bortom en analys, som betraktar arbete och ekonomi som grundorsak till kvinnoförtryck och röra oss i riktning mot en analys som även omfattar familj och privatliv. Det kräver ingen närmare förklaring att man för att förstå förtryckets sociala struktur måste analysera sexualitetens roll. De extremt starka reaktionerna inför

Prostitutionsutredningen förra året är bara ett exempel på detta.

En del amerikanska kvinnoforskare har börjat undersöka vad denna sexuella struktur har för konsekvenser när kvinnor försöker komma in på traditionellt mansdominerade yrkesområden. De har upptäckt att inom yrken som t ex busschaufför och parkeringsvakt accepteras kvinnor men däremot i yrken som t ex brandman eller polis har kvinnor svårt att göra sig gällande. Gemensamt för den första gruppen av yrken är att i den arbetar man till största delen individuellt, medan den andra kräver lagarbete och inrymmer moment av väntan tillsammans, t ex i bilen på väg till och från uppdrag. Framför allt dessa 'väntetider' ger den sexuella maktstrukturen möjlighet att förstärkas och befästas. Elaine Enarson ger i sin artikel exempel på just detta. Hon har studerat skogsarbetare i nordvästra USA och beskriver vilka konsekvenserna blir när kvinnor kommer med i dessa manliga arbetslag. Genom att männen sexualiserar arbetsplatsen och kvinnan, försvåras hennes inträde i denna manliga yrkesvärld och hon hindras från att nå högre maktpositioner.

Man kan fråga sig vad preciöserna i 1600-talets Frankrike har att lära kvinnor idag. Sissel Lie beskriver i sin artikel hur dessa kvinnor förlöjligades av sin samtid eftersom de gjorde uppror mot samhällets syn på kvinnor. De försökte förändra sin situation och kontrollera sina egna liv, bl a genom att avstå från sexuella relationer och barnafödande. Hon visar också hur kvinnliga författare har fört arvet från preciöserna vidare till dagens kvinnokamp.

Kvinnors försök att kontrollera sina egna liv i ett patriarkalt samhälle behandlas också i Ann Schlyters artikel. Hon har studerat kvinnors arbete i Lusakas kåkstäder och menar att kvinnans position måste förstås mot bakgrund av olika faktorer; det prekoloniala samhället – där männens lön aldrig betraktas som en familjelön – de snabba förändringarna efter industrialiseringen och flyttningen till storstaden Lusaka där arbete endast fanns för män. För utbildade kvinnor som flyttat till staden

är det nästan omöjligt att finna något arbete. Den informella sektorn, som inkluderar grönsaksförsäljning, ölbrygning och prostitution, blir den huvudsakliga inkomstkällan för dessa kvinnor.

Catharina Halkes diskuterar i sin artikel de utmaningar som bilden av Gud Fader inneburit för feministteologer. Hon ger en överblick över de invändningar mot gudsbilden som finns i några feministteologers arbeten. Artikeln är intressant i synnerhet när den visar hur symboler och föreställningar – och då framför allt bilden av Gud Fader – omedvetet präglat oss.

Feministteologins invändningar har äntligen börjat vinna gehör i Skandinavien. Recensionen av Ulla-Carin Holm behandlar en norsk antologi som tar upp kvinnteologi i relation till teologikritik och frigörelse. I Sverige pågår för närvarande (hösten 1982) den första kursen i feministteologi på Teologiska institutionen i Lund. Det är en förhoppning att den ska bli en permanent del av kursplanen. En liten seger har vunnits när kvinnor lyckats få till stånd kurser inom olika ämnesområden, men den stora striden återstår när det gäller att få kvinnokurserna som ett permanent inslag på olika utbildningsnivåer. Detta lyckas sällan.

Kvinnorforskningen har rört sig i periferin av samhällsvetenskap, humaniora och juridik, och har ännu bara snuddat vid naturvetenskaperna. I nästa nummer, som skall behandla kunskapsproduktion, hoppas vi kunna ta upp några av orsakerna till att det ser ut som det gör. Vi vill också försöka reda ut vilka mekanismer som gör att kvinnorforskningen manövreras bort från att vara en självklar del av vetenskap-

lig kunskap. Vi kommer också att diskutera de problem som kan uppstå vid forskning utifrån ett kvinnoperspektiv.

När vi så här i efterhand tänker tillbaka på detta nummers tilkomst, ser vi de många idéer och uppslag som kommer att vara värdefulla för det framtida arbetet med tidskriften. För att uppmuntra er att fortsätta skicka artiklar vill vi avsluta med den sång som blev Kvinnouniversitetets ledmotiv under de intensiva sommarkdagarna 1982. Sången är skriven av Elina Juusola-Halonen:

Gråt inte – forska

Vad kan jag säga till dig som gråter
vid ett bord på bibliotek?
Vad kan jag säga när du åter och åter
chockeras av den grymma lek?

En kvinna är gjord av eld och vind
En kvinna vill livet bevara
En kvinna är gjord av eld och åska
Gråt inte, gråt inte – forska

Jag har hittat ett ord som går att använda
Har hittat en stil för att skriva
Har hittat en sång som åter och åter
ger mig kraft för att leva

Ref

Nu kan jag säga till dig som gråter:
Kom med, tiden är här
Kom med för nu kan vi åter och åter
tillsammans hitta den bortglömda värld

Ref